

[Melchior]

Philipsen har følt sig foranlediget til at skulle korrigerer mig, så vil jeg da kun kommentere med at sige, at det er mig altid en ære at krydse klinger med hr. Johan Philipsen.

Johan Philipsen (V):

Den sidste udtalelse fra hr. Melchiors side er korrekt.

Formanden:

Jeg gør opmærksom på, at det forslag, vi behandler, er forslag til lov om vikarbureauer.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling
 vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til beskæftigelse m.v. [af Honoré (KrF) m. fl.]
 (Lovforslag nr. L 158. Fremsat 2/2 79).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Arbejdsministeren (Auken):

Kristeligt folkepartis lovforslag er en genfremsættelse af de ændringsforslag, som partiet fremsatte ved andenbehandlingen af ligebehandlingsloven i marts sidste år. Et stort flertal nedstemte som bekendt dengang ændringsforslagene, og jeg skal kun knytte nogle ganske få bemærkninger til de enkelte bestemmelser i forslaget.

Til forslagens nr. 1 skal jeg sige, at den gældende lov ikke alene forbyder direkte forskelsbehandling på grund af køn, men

også den indirekte forskelsbehandling, der kan ligge i, at det ikke direkte angives som begrundelse, at den pågældende er en mand eller kvinde, men derimod at den pågældende f.eks. er gravid. Bestemmelsen er udtrykkeligt indeholdt i det EF-direktiv – det oplyste vi også, dengang loven blev vedtaget – der har dannet baggrund for ligebehandlingsloven, og den foreslåede ændring vil derfor være i strid med Danmarks internationale forpligtelser. Hertil kommer, at bestemmelsen for så vidt blot er et udtryk for den almindelige grundsætning i dansk ret og danske domstoles praksis, hvorefter omgåelse ikke tolereres.

Med hensyn til forslagens nr. 2 om direkte at undtage store offentlige områder såsom forsvar, politiet og fængselsvæsenet fra ligebehandlingslovens område kan jeg henvise til, at tiden siden lovens gennemførelse har vist, at der ikke har været noget behov for en generel undtagelse på de nævnte områder; det samme gælder i øvrigt beskæftigelse i private hjem m.m. Jeg kan dermed selvfølgelig ikke udelukke, at der kan være situationer, hvor der er et behov for specielle eller tidsbegrænsede dispensationer, men det siger sig selv, at forholdene må undersøges nøje i det enkelte tilfælde.

Jeg tror, forslagens nr. 3 hviler på en simpel misforståelse af loven.

Om forslagens nr. 4 kan jeg sige, at det er overflødigt. Hvis udøverens køn er af afgørende betydning, er der nemlig allerede i § 11, stk. 1, hjemmel til at undtage forholdet fra loven, og dermed vil det naturligvis også være lovligt at annoncere i overensstemmelse med en sådan dispensation.

Jeg kan naturligvis ikke støtte forslaget under nr. 5 om at indskrænke ligestillingsrådets opgaver.

Hvad angår forslagsstillernes forslag under nr. 6 – som givetvis, i hvert fald hvad angår begrundelsen i bemærkningerne, er et ganske eksotisk forslag – om helt at lade adgangen til positive særforanstaltninger for det ene eller det andet køn udgå af loven, har jeg ikke nogen lang kommentar. Når jeg sagde før, at det var en lidt eksotisk begrundelse, så er det, fordi det efter min opfattelse er ubestrideligt, at bestemmelsen i hvert fald ikke, som forslagsstillerne forestiller sig i bemærkningerne, er tænkt som »tvangsforanstaltninger i overvejende socialistisk regi«.

[Arbejdsministeren]

Jeg kan sige om bestemmelsens anvendelse hidtil, at den kun har været anvendt i forbindelse med en tilladelse til politiet til at stille forskellige krav til højden for mænd og kvinder ved ansættelse i politiet, sådan at kvinder ikke var udelukket fra at få ansættelse i politiet. Dette kan vist ikke siges at være udtryk for »tvangsforanstaltninger i overvejende socialistisk regie« – jeg er især glad for det lille ord »overvejende«. Jeg tror altså ikke, at samlagsstillerne behøver at frygte disse meget samfundsomstøtende og voldsomme konsekvenser af de bestemmelser, der findes i den nuværende lovgivning om adgangen til positiv særbehandling. Tværtimod mener jeg, det er et nødvendigt redskab i en øget indsats for en mere effektiv ligebehandling af mænd og kvinder, at der i overgangsperioder og på bestemte områder er adgang til at give en positiv særbehandling for at fremme en mere reel ligestilling på længere sigt.

På denne baggrund kan jeg desværre – i forhold til hr. Honoré og kristeligt folkeparti – ikke anbefale, at man støtter kristeligt folkepartis lovforslag.

Inge Fischer Møller (S):

En helt så pæn afvisning af forslaget som den, arbejdsministeren kom med, er jeg selv med min allerbedste vilje ikke i stand til at fremkomme med her i dag, men jeg vil da gerne på en eller anden måde udtale beundring for kristeligt folkepartis iver: tænk at komme med dette forslag igen, et forslag, som tidligere er blevet afvist, og som man ved hverken kan vinde gehør herinde eller i befolkningen!

Jeg synes, forslaget er et klart udtryk for kristeligt folkepartis reaktionære holdning, når det drejer sig om ligestilling af mænd og kvinder, og jeg skal på socialdemokratiets vegne afvise forslaget.

Voigt (FP):

Jeg er naturligvis ikke enig med fru Inge Fischer Møller i, at kristeligt folkeparti er reaktionært, fordi de genfremsætter nogle af deres tanker. Det er jo engang sådan i dette folketing, at man må blive ved at komme igen med sine sager, og på et eller andet tidspunkt kan det vel lykkes at omvende selv en hedning som fru Inge Fischer Møller.

Hvad angår selve lovforslaget, er det da rigtigt, som der er blevet sagt, at det er en genfremsættelse i lovsform af nogle ændringsforslag, der blev nedstemt den 31. marts i fjor. Fremskridtspartiet støttede disse ændringsforslag, fordi vi synes, at alt det her med ligestillingsfiduser og m/k-pjat nærmest er åndssvagt. Derfor er vi imod hele den ligestillingslov, og som vi støttede kristeligt folkeparti i fjor, vil vi naturligvis også gøre det i år, hvis ellers denne socialistiske regerings flertal i udvalget tillader forslaget at komme til afstemning i salen.

Johan Philipsen (V):

Venstre er udmærket klar over de vanskeligheder, som den omhandlede lovgivning har bragt i starten på forskellige områder, og vi er ikke synderlig glade heller ved de m/k-annoncer, vi har set. Men forholdet er jo, at loven kun har virket i meget kort tid, og at ministeren i øvrigt ved dispensationer kan fjerne en stor del af grundlaget for den kritik, der er imod loven, og det skal jeg da herfra opfordre ministeren til at gøre.

Palle Simonsen (KF):

Da mit partis ordfører i denne sag, fru Grethe Fenger Møller, er forhindret i at være til stede, skal jeg komme med nogle få bemærkninger til lovforslaget.

Jeg har hæftet mig meget ved ordførerens fremsættelsestale og vil citere et par afsnit derfra. Der står bl. a.:

»Med dette lovforslag ønsker kristeligt folkeparti at modvirke en totalitær udvikling af samfundets uddannelsessystem og af arbejdsmarkedet på basis af en bestemt kønsideologi.

Kristeligt folkeparti ønsker, at det er borgernes egne erhvervsønsker og kvalifikationer, der er afgørende, og ikke en af staten understøttet lighedsideologi, der umyndiggør og fremmedgør det enkelte menneske.«

Hertil vil jeg gerne sige, at det er faktisk som talt ud af vore hjerter, men jeg synes nok, kristeligt folkeparti i nogen grad skyder gråspurve med kanoner, når man forestiller sig, at det foreliggende lovforslag skulle kunne løse de problemer. Jeg tror heller ikke, det er i selve den her omhandlede lovgivning, man skal se årsagen til de ting, kristeligt folkeparti her ønsker at forfølge, og som vi kan være enige i.

[Palle Simonsen]

Vi har tidligere, siden loven blev gennemført, drøftet bl. a. spørgsmålet om m/k-princippet, og mon ikke vi egentlig alle på en eller anden måde er enige om, at det ikke er nogen særlig heldig ordning, vi har fået, men det har for så vidt ikke noget med loven at gøre, som det tidligere er fastslået, men alene med den praktiske aftale, man har gennemført inden for dagbladsområdet. Men mon det ikke også – og det vil jeg gerne understrege – er blevet til en sag, som man efterhånden trækker lidt på smilebåndet ad, og som ingen tager særlig alvorligt? Jeg tror ikke, det er noget, vi egentlig behøver at bruge så megen tid på.

Vi har været med til at støtte ligestillingsrådet, og vi mener fortsat, at ligestillingsrådet inden for det begrænsede arbejdsområde, det har – for det skal naturligvis være begrænset – har en fornuftig funktion.

Vores holdning er derfor nu, at vi må afvente de erfaringer, vi har på lovgivningsområdet. Der er nogle ting, der er blevet overeksponeret, og det mener vi skal rettes, men vi håber, at ministeren vil administrere denne lovgivning meget lempeligt, så den ikke bliver latterliggjort.

Melchior (CD):

CD kan tilslutte sig hr. Johan Philipsens henstilling til arbejdsministeren og hr. Palle Simonsens konstatering af, at arbejdsministeren administrerer loven rimeligt. Det synes vi også sker.

Vi vil ikke undervurdere alvoren i det, kristeligt folkeparti her forsøger sig med, men vi føler, det er absolut for tidligt at tage ændrende stilling, og vi føler ikke, der er noget væsentligt problem.

Bemærkningerne til lovforslaget taler om de kunstige m/k-annoncer og bringer jo et tidligere lovforslag fra fremskridtspartiet om samme emne i erindring.

Jeg mener at have konstateret – men det kan være, at kristeligt folkeparti kan dokumentere noget andet i udvalget – at disse annoncer mængde er aftaget ganske væsentligt allerede efter et par måneders forløb. I begyndelsen gik der ligesom sport i det, og det var vel ikke så underligt: der blev skrevet revyviser og lavet vittighedstegninger om det. Det har fundet et normalt leje, og det vil finde et endnu mere normalt leje.

Ligeledes vil det blive interessant at høre, om kristeligt folkeparti i udvalget kan dokumentere en senere påstand i bemærkningerne – hr. Palle Simonsen citerede noget lignende fra fremsættelsestalen – hvor der står, at lovgivning af denne art tilstræber ideologisk bestemt omformning af samfundet i en mere totalitær og socialistisk retning. Dette er for mig en ny oplysning. Jeg tror ikke, det holder stik. Der må ligge nogle tanker og nogle konkrete erfaringer bagved, og det er jeg da meget nysgerrig efter at få at vide.

Det er rigtigt, at et lovforslag som det, vi vedtog i fjor efter et meget grundigt forarbejde, tilstræber en omformning af noget i samfundet eller paragraferer en omformning, der er på vej, og forsøger at skubbe den yderligere i den retning. Det drejer sig såmænd om intet ringere – og det er derfor, vi også vil gøre lidt ud af denne behandling, skønt vi altså er imod forslaget – end kvinders undertrykkelse, som er en kendsgerning den dag i dag. Jeg tror, jeg ved en tidligere lejlighed fra folketingets talerstol har henvist til de undersøgelser, som både i Sverige og Danmark er gjort af det relativt nye sociologiske fænomen, der hedder ægtepar, hvor begge parter er heldags udearbejdende, og hvor man ser en vældig skæv fordeling af hjemmearbejdet til ugunst for kvinden, således at det siger sig selv, hvem af de to parter der har mest tid og flest kræfter til at dygtiggøre sig til en videre karriere, hvem af dem der møder mest veloplagt på arbejdet næste morgen, etc. etc. Her ligger en meget grov og grim indirekte undertrykkelse af kvinderne, som er nok så stor en realitet – nu generaliserer jeg, for jeg ved, at det i visse unge ægteskaber, men langtfra alle, er bedre, end det før har været – men det er et meget alvorligt kapitel, at der, ved at kvinderne frigøres til at komme ud på arbejdsmarkedet, men manden så ikke tager 50 pct. af det hjemlige arbejde, sker en helt bastant, måske knap så grusom, men mere kriminel undertrykkelse end ved de gammeldags heksebrændinger. For dengang man brændte hekse, var der nogle, der troede, der var hekse. Nu er der ingen, der tror, at mænd ikke er lige så gode til at skifte ble, som kvinder er, men der er bare nogle mænd, der alligevel lader, som om de ikke kan.

Jeg tror ikke på, at der er en omformning i totalitær eller socialistisk retning i det for-

[Melchior]

hold, at man gør kvinders adgang til en del job, der tidligere har været karakteriseret som mandejob, lettere. Men jeg skal lytte med åbent sind og absolut uden fordomme, når vi kommer til udvalgsbehandlingen; så meget kan jeg tilsige forslagsstillerne.

Jørgen Jensen (DKP):

Vi har tidligere talt mod de tanker, der ligger i dette forslag, så der er ingen grund til at gentage det, det skulle da lige være den, at det kunne være forfriskende for en gangs skyld at være enig med arbejdsministeren og den socialdemokratiske ordfører – det bliver nok svært i morgen.

Hr. Voigt sagde, at det ikke er reaktionært at genfremsætte et forslag. Nej, men forslaget bliver heller ikke mindre reaktionært af at blive genfremsat. Jeg føler mig overbevist om, at kristeligt folkeparti ikke rejser denne sag, fordi man i annoncerne skriver m/k eller lignende; det er ikke det, nej, hele deres holdning til problemerne lyser ud af forslaget, og den er vi afgørende modstandere af. Derfor må vi sige, at vi ikke kan støtte forslaget.

Mølgaard (DR):

For at koge retsforbundets indstilling til dette lovforslag stærkt sammen skal jeg konstatere, at vi er behersket positive over for det. Vi er såmænd enige med forslagsstillerne i, at en blødere lovtekst, en mindre tilbøjelighed til reguladetri fra lovgivningsmagtens side havde været ønskelig, da loven om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til beskæftigelse m. v. i sin tid var til behandling. Det skulle ikke så være, og så fik vi en lov vedtaget af stort set samme folketing, som endnu sidder her.

Skulle der være håb for forslagsstillere som nu kristeligt folkeparti om, at der kunne nås en ændring af loven nu med det samme folketing siddende, måtte det være med baggrund i, at der havde vist sig åbenlyst urimelige virkninger af den lov, der er gennemført, for det og intet andet kunne retfærdiggøre fremsættelsen af lovforslaget, men er der det? Vi finder det ikke umiddelbart fra retsforbundets side. Vi finder ikke, at dette har kunnet konstateres i tilstrækkeligt omfang. Loven kunne være blevet anvendt hårdt, men i praksis er det ikke sket, og dermed er vores

apati over for loven ikke af samme styrke som tilforn.

Lad mig yderligere anføre, at nok findes der hverken bande- eller fyord i denne lovforslagstekst, men argumentationerne og formuleringerne i bemærkningerne forekommer os dog kraftigt overspillede. Det gælder også kritikken af ligestillingsrådet. Denne kritik kan i og for sig være god nok, men den råbes med en sådan kraft, at man næsten ikke kan høre realiaindholdet.

Vel, nu ligger lovforslaget på tingets bord, og retsforbundets gruppe finder også, at der har været en del pjatteri med m/k-uvæsenet og -væsenet.

Vi må nu se, hvad udvalgsarbejdet kan bringe frem af dokumentation om behovet for ændringer. Indtil en sådan dokumentation foreligger, må jeg erklære, at vor positive indstilling til lovforslaget ikke blot er behersket, men også betinget.

En lille bemærkning til hr. Melchior. Hans mere eller mindre generaliserende bemærkninger om reel underkuelse af ét køn kan bestemt være reelle nok, men det har jo hverken noget med dette lovforslag eller den eksisterende ligestillingslov at gøre.

Endelig til slut: vort forbehold, vor skepsis over for dette lovforslag har bestemt ikke – skal jeg for en ordens skyld gøre opmærksom på – noget at gøre med det forhold, som arbejdsministeren berorte, nemlig at visse dele af lovforslaget ikke kan gennemføres på grund af vort EF-medlemskab. Den slags burde ikke være en argumentation, der tvang os på dansk grund til at indrette lovene derefter.

Honoré (KrF):

Jeg vil gerne først takke de ordførere, der udtalte sig positivt over for lovforslagets intentioner, først og fremmest hr. Voigt. Jeg vil også takke hr. Mølgaard for den beherskede velvilje, og jeg vil takke hr. Johan Philipsen, fordi han var klar over, at den omhandlede lov rummer nogle vanskeligheder. Jeg var da også glad for, at hr. Palle Simonsen fandt, at fremsættelsestalen var som talt ud af et konservativt hjerte, og at m/k-ordningen ikke var heldig.

Men når hr. Palle Simonsen siger, at ligestillingsrådets område skal være begrænset, tror jeg, at der dér ligger noget nyt i det kon-

[Honoré]

servative folkepartis holdning, for så vidt jeg kan fornemme det, er ligestillingsrådets områdene næsten ubegrænset: det er et enormt felt, ligestillingsrådet får at skulle arbejde med, at udtale sig om og stille forslag om.

Hr. Melchior tilsluttede sig hr. Johan Philipsens opfordring til arbejdsministeren om en rimelig administration. Deri er der i og for sig for os at se noget positivt, men vi mener altså, at denne lov giver alt for store statslige beføjelser til en omformning af samfundet i en for os at se uheldig retning.

Jeg vil, hvis tiden tillader det, komme lidt nærmere ind på, hvorfor jeg mener, at der foreligger en omformning af samfundet i totalitær og socialistisk retning, men selvfølgelig er det først og fremmest i udvalget, at jeg vil forsøge at dokumentere det.

Vi er i kristeligt folkeparti tilhængere af ligeberettigelse på arbejdsmarkedet, så kvinder og mænd alt efter personlige behov og kvalifikationer har en alsidig uddannelses- og erhvervs mulighed. Men vi har fremsat vores forslag, fordi vedtagelsen af ligestillingsloven har ført Danmark et skridt nærmere hen imod et totalitært samfund, som kristeligt folkeparti er modstander af. Vi siger det ret skarpt, men vi mener altså også, at der er realiteter bag ved det.

Dette totalitære lighedssamfund er skildret i et svar fra statsministeren, svar nr. 22 til behandling af lovforslag nr. L 146 den 15. marts 1978. Det fremgår af dette svar, at målet for lighedsbestræbelserne bl. a. er at give kvinder og mænd ikke bare samme rettigheder, men også samme forpligtelser med hensyn til arbejdsmiljø, arbejdsliv. Men derudover skal de have samme forpligtelser med hensyn til uddannelse, familieliv og samfund. Ja men hvad nu, hvis de nu ikke ønsker det? Der sigtes på at skabe, hedder det, reel ligestilling, og de traditionelle kønsroller skal ændres. Jeg mener, der her er givet et foreløbigt signalement af et socialistisk totalitært samfund, og jeg vil gerne påpege nogle efter min mening uholdbare ting i dette lovforslag. Som middel til at indføre et fremtidigt lighedssamfund vil man tage initiativ til forskelsbehandling her og nu. Der indføres en uholdbar spænding mellem dette idealsamfund og tilstanden her og nu svarende til, at man, hvis man ville indføre et frihedssamfund, ville undertrykke friheden her og nu som middel til at nå denne fuldkomne fri-

hed. Der er her en skrigende modsætning mellem mål og middel.

De såkaldte lighedsbestræbelser – det er det andet punkt – på arbejdsmarkedet kan ikke isoleres, men må ses i sammenhæng med en totalitær lighedspolitik, der ikke bare omfatter arbejdsmarkedet, nej, som omfatter en hel masse andre forhold: samfundslivet, hedder det, og uddannelsen, sågar familien skal staten nu til at manipulere med. Man vil lave om på familielivet, man vil ændre folks kønsroller. Ja men har staten et mandat til at lave disse ting? Er det et statsligt anliggende? Ja, det er det, hvis man er tilhænger af en totalitær samfundsopfattelse, men ellers kan jeg da ikke se det.

For det tredje vil jeg sige, at lighedsbestræbelserne i denne udformning er udtryk for kønslig ensretning. Hvordan kan jeg sige det? Jo, bestræbelserne sigter jo ikke bare imod at give begge køn lige arbejdstilbud og uddannelsesstilbud, men gennem tvang i form af kvoteringsordninger eller favorisering af det ene køn at dirigere dem, få dem til imod deres eget erhvervsønske at gøre samme brug af tilbuddene. Heri ligger det efter min mening slående: ikke det, at de får samme tilbud, men at de skal gøre samme brug af tilbud, er efter min mening en udtalt totalitær tendens. I dette totalitære samfund – lighedssamfundet – vil friheden naturligvis blive reduceret i takt med virkeliggørelse af ligheden.

Ligebehandlingslovens § 11, stk. 2 – nu vil jeg tage et af disse punkter frem – giver jo ret til at iværksætte forskelsbehandling på grund af køn. Det er en ejendommelig ting, at man i en lov, der vil tvinge lighed igennem, giver sig selv ret til at iværksætte kønslig forskelsbehandling. Et af kønnene skal favoriseres, det modsatte køn diskrimineres. Midlet er det, man kalder positiv særbehandling af det ene køn – man giver dem fordele – eller direkte kønskvotering, det vil sige en kønslig rationering af tilgangen til de forskellige stillinger.

Nu siger arbejdsministeren, at man hidtil kun, så vidt jeg forstod, har gjort brug af det inden for politiet, men i den betænkning, der foreligger fra undervisningsministeriet, anbefaler man indførelse af kønskvotering og positiv særbehandling for en hel del områder: erhvervsvejledere og, så vidt jeg husker, le-

[Honoré]

dende stillinger inden for undervisningsvæsenet.

I det øjeblik man sigter mod afskaffelse af den såkaldt faktiske ulighed, er målet jo i virkeligheden, at mænd og kvinder er ligeligt fordelt på næsten alle erhvervsgræne og stillingsniveauer, og dette uanset hvad mænd og kvinder selv ønsker at vælge som arbejde og niveau. Så længe en sådan fremtidig fifty-fifty arbejdsfordeling ikke er opnået, giver loven ret til at iværksætte aktuelt kønsdiskriminerende rationerings- og belønningsmæssige foranstaltninger.

I lighedsprincippets navn vil man undertrykke den enkelte mands og kvindes ret til selv frit at vælge erhvervsarbejde og i stedet for lave en statslig dirigeret kønspolitik, der oven i købet rækker helt ind i familielivet, hvor staten skal medvirke til en nedbrydelse af bestemte hidtidige kønsrollemønstre.

Ja men mener partierne bag denne lov virkelig, at det kan være en statslig opgave at nedbryde hidtidige kønsrollemønstre, et gammelt kønsrollemønster, der med alle dets fejl bl. a. hvilede på ægteskabet som samlivsform og forældreansvar for børnene? Hvad går det nye mønster, der ønskes fremmet, ud på? Går det ikke ud på at stille ægteskabet ringere, at afsvække forældrenes ansvar i forhold til børnene til fordel for andre samlivsformer, til fordel for institutionsopdragelse? Jeg mener altså, at der i ligebehandlingsloven er en tendens til en farlig afsvækkelse af ægteskab og familie.

Arbejdsministeren (Auken):

Det var jo en meget interessant udredning, vi fik for, hvordan loven om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til beskæftigelse m.v. bragte Danmark et afgørende skridt videre i retning af et totalitært, socialistisk samfund.

Jeg skal for god ordens skyld gøre opmærksom på, at loven ikke berører familielivets forhold, men alene har at gøre med spørgsmålet om ligebehandling af mænd og kvinder, og derfor deler jeg slet ikke – for nu at sige det mildt – hr. Honorés bekymringer.

Men skulle det endelig være rigtigt, at vi var på vej med stormskridt mod et totalitært samfund, fordi man ikke på forhånd kan diskriminere kvinder ved ansættelse osv., er det uhyggeligt at tænke på, at vi ikke går ale-

ne den vej, men at hele Europa er lige i hælene på os på vejen mod det totalitære samfund. Jeg minder om, at den lov, der er gennemført, hviler på et direktiv vedtaget i EF om ligebehandling af mænd og kvinder, og skulle hr. Honorés opfattelse være rigtig, er det altså ikke bare vort land, men hele Europa, der er på vej ud mod det totalitære samfund. Det er i sandhed nogle faretruende perspektiver, der tegner sig, hvis kristeligt folkepartis opfattelse skulle være korrekt.

Inge Fischer Møller (S):

Jeg vil ligesom arbejdsministeren give udtryk for, at jeg synes, det var en interessant redegørelse, hr. Honoré kom med. Jeg vil stille et par spørgsmål affødt af de bemærkninger, der kom heroppefra, men inden jeg går i gang med dem, vil jeg lige for egen regning sige, at jeg synes, det var et fantastisk dårligt forsvar at levere for sit eget lovfor-slag.

Det, der interesserer mig, er – som man kunne forestille sig – at kristeligt folkeparti inderst inde er bange for, at kvinderne får større indflydelse. Det er i virkeligheden også det, vi har ønsket med ligestillingsloven, fordi vi mener – og det kan også bekræftes – at kvinder rent faktisk ikke har samme muligheder som mænd.

Derfor vil jeg stille det helt konkrete spørgsmål – og hvis hr. Honoré ikke har haft tid til at forberede sig godt nok, kan jeg godt vente på svaret til i udvalget – om det i virkeligheden ikke hænger sådan sammen, at kristeligt folkeparti reelt er bange for kvindernes indflydelse.

Det næste, jeg vil sige, er, at jeg tror, hr. Honoré blandede to ting sammen i sin fine redegørelse, nemlig lovforslaget og ligestillingsrådets opgaver. Det er rigtigt, at ligestillingsrådet også har til opgave at se på, hvordan vores familiestruktur fungerer, men mener hr. Honoré virkelig, at man kan sætte lighedstegn mellem lykkelige mennesker og ægteviede, altså sige, at de, der er lykkelige, er dem, der lever i ægteskab med papir, og de ulykkelige er dem, der lever i de såkaldte papirløse ægteskaber. Jeg synes, den problematik bliver trukket frem herinde så tit, hvor kristeligt folkeparti klarer problematikken alt for let, at vi på et eller andet tidspunkt må

[Inge Fischer Møller]

have en klar dokumentation for de påstande, der gang på gang bliver fremsat her.

Melchior (CD):

Hr. Mølgaard gjorde opmærksom på, at jeg måske havde begivet mig lidt langt ud i spørgsmålet om kvindeundertrykkelse og eksempler derpå, også ud over hvad denne lovgivnings indhold egentlig skulle berettige til. Jeg må åbenbart have forsømt at forklare sammenhængen, som jo nu må stå helt klar, efter at vi har hørt hr. Honorés sidste store tale her.

Der er nemlig den sammenhæng, at når det er nødvendigt at lovgive på sådanne områder, er det, fordi kvindeundertrykkelse har været en så vældig hård nød at knække; det var det, jeg gerne ville have sagt før. Det har den været af ganske naturlige årsager. For det første er alle mennesker mere eller mindre konservative, frygter nye udviklinger og er mest tilbøjelige til at lade tingene forblive således, som man er vant til at have dem, og da vi klassisk har undertrykt kvinderne, har vi altså alene af den grund søgt at bevare det mønster og strittet imod ændringer.

Mændene har altså haft overtaget, og der er ikke nogen mennesker, der ret gerne og frivilligt giver privilegerede positioner fra sig. Det er den anden årsag til, at det har været så svært at få kvindernes ligestilling fremmet, at vi f. eks. først i dette årti har set, at kvinderne har fået valgret i Schweiz.

Hr. Honoré taler her om, at man ad lovens vej søger at ændre kønsrolle- og andre former for samfundsmønstre. Ja, da vi i Danmark omsider i 1915 gav kvinderne valgret, var det da en stor ændring af kønsrollemønstret og samfundsmønstret. Mener hr. Honoré, at det var en nødvendig ændring af samfundsmønstret, som vore forgængere i den lovgivende forsamling gjorde ret i og var forpligtede til at gennemføre, eller mener man, at det var ikke bare en vidtgående ændring, men også en forkastelig ændring? Herregud, da slaveriet blev forbudt, var det sandelig også en væsentlig ændring i samfundsmønstret, som parlamenterne omsider – hovedsagelig vel nok, fordi dampmaskinen var blevet opfundet – følte sig foranlediget til at gennemføre, og moralen har nok sakket lidt agterud for lovgivningen.

Jeg tror, at det er svaret til hr. Honoré, at lovgivningsmagten ikke kan undlade at øve en vis indflydelse på samfundsmønstret og på kønsrollemønstret; i hvert fald en sådan indflydelse, at der mest muligt gives lige muligheder.

Honoré (KrF):

Til arbejdsministeren vil jeg sige, at det da er rigtigt, at ligebehandlingsloven ikke direkte berører familielivets forhold, men på den anden side er det også rigtigt, at denne lov står i en større sammenhæng. Inde i loven er jo bl. a. omtalt ligestillingsrådet, hvis opgave bl. a. er at skabe en debat om familieforhold og kønsrollemønstre, der skal medvirke til at ændre de bestående kønsrollemønstre og familierelationer.

Så siger arbejdsministeren, at tanken er, at man ikke må diskriminere kvinder ved ansættelse. Nu har jeg det ikke helt præsent, men vil sige, at det jo ikke blot drejer sig om diskriminering af kvinder, men i og for sig også om diskriminering af mænd. Det paradoksale er jo, at denne lov skal give ret til diskriminering, altså er stik imod det, man normalt ville forvente.

Det er da rigtigt, at der er tale om et EF-direktiv vedtaget af overvejende socialdemokratiske, tror jeg, europæiske regeringer, men selv om det er vedtaget af de europæiske regeringer, behøver det jo ikke betyde, at det er noget godt direktiv. Jeg synes ikke, det er noget særlig godt direktiv, og det vil jeg gerne dokumentere i udvalget gennem nogle spørgsmål. Men det er én ting, noget andet er, at dette direktiv jo kan administreres forskelligt og også bliver det: det bliver administreret forskelligt i Den tyske Forbundsrepublik og i Frankrig, så vidt jeg har forstået på de svar, der er kommet ved behandlingen af fremskridtspartiets forslag om afskaffelse af m/k-pjatteriet. Netop svaret på, hvordan forholdene var i Tyskland, viser, at der er et vidt spillerum for anvendelsen, oversættelsen, af dette EF-direktiv.

På Inge Fischer Møllers spørgsmål skal jeg svare, at kristeligt folkeparti er afgjort tilhænger af kvinders indflydelse. Vi tror, det er en positiv indflydelse, navnlig hvis kvinder har et særligt bidrag at bringe på deres arbejdsplads, altså nye momenter.

[Honoré]

Inge Fischer Møller går imod, at kristeligt folkeparti lægger så stor vægt på ægteskabet og synes, at vi skal se mere positivt på de ikke-ægteskabelige forbindelser. Ægteskabet er noget afgørende vigtigt for os. Vi anser det for en positiv institution, som man bør værne om i samfundets interesse, og en ændring af familielivet og af kønsrollemønstre, som betyder en afsvækkelse af ægteskabet, betragter vi som noget negativt. Jeg har indtryk af, at Inge Fischer Møller betragter en afsvækkelse af ægteskabet ikke som noget negativt, men måske snarere som noget positivt. Her er vi selvfølgelig dybt uenige.

Til hr. Melchior vil jeg sige, at kristeligt folkeparti er tilhænger af kvinders valgret. Vi har ikke i kristeligt folkeparti drøftet vores stilling til indførelsen af kvinders valgret i 1915, men jeg anser det for noget meget positivt og en selvfølgelig ret, at kvinder skal kunne deltage i de politiske afgørelser på den måde, så andre bemærkninger har jeg ikke ved denne lejlighed til hr. Melchiors spørgsmål.

Formanden:

Jeg skal ikke blande mig i debatten, og jeg plejer ikke at være så streng med hensyn til taltalen, men når ordføreren for dette lovforslag sagde »hr.« til hr. Melchior, bør jeg måske gøre opmærksom på, at ordføreren 3-4 gange undlod at sige »fru« til fru Inge Fischer Møller.

Inge Fischer Møller (S):

Til det sidste vil jeg kun sige: det glæder mig meget!

Jeg hæftede mig ved et par enkelte bemærkninger, hr. Honoré kom med. Hr. Honoré sagde, at han og hans parti ikke havde noget imod, at kvinder påvirkede arbejdsmarkedet, især ikke hvis de havde noget gavnligt at tilbyde. I den anledning kunne jeg godt tænke mig at spørge hr. Honoré, om hr. Honoré og hans partifæller nogen sinde sætter spørgsmålstejn ved, om mændene har noget gavnligt at tilbyde arbejdslivet.

Så var der spørgsmålet om de ægteskabelige og ikke-ægteskabelige samlivsformer. Jeg ved ikke, om hr. Honoré skulle læse lidt bedre på lektien. Jeg omtalte ikke ikke-ægteskabelige forbindelser – det står for mig

som noget andet – jeg omtalte papirløse ægteskaber.

Til sidst vil jeg gentage mit spørgsmål, som jeg nemlig ikke fik svar på, men da jeg er en tålmodig sjæl, kan jeg godt vente, til udvalget kommer i gang, hvis vi når så vidt. Betragter hr. Honoré det som en trussel mod familielivet, at to voksne, uanset om det er papirløst eller et ægteskab på papir, er fuldstændig jævnbyrdige?

Honoré (KrF):

For mig at se er begrebet papirløst ægteskab en selvmodsigelse, derfor er det vanskeligt for mig at tage positiv stilling til det begreb. Jeg betragter ikke et ægteskab – hvis det var spørgsmålet – hvor parterne er fuldstændig jævnbyrdige, som noget negativt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling
 vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlem af folketinget Poul Schlüter har på medlem af folketinget *Grethe Fenger Møllers* vegne meddelt mig, at denne på grund af sygdom ikke vil kunne give møde i tinget i mindst 7 dage og derfor anmoder om, at der må blive bevilget hende orlov fra og med den 23. marts, og om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Medlem af folketinget *Lasse Budtz* har meddelt mig, at han på grund af midlertidig udsendelse i offentligt hverv ikke vil kunne give møde i tinget i mindst 7 dage, hvorfor han anmoder om orlov fra og med den 26.

[Formanden]

marts 1979 samt om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Arbejdsmarkedsudvalget (21/3 79):

Udtræder: Dohrmann

Nyt medlem: Nauerby

Udv. om offentlige arbejder (21/3 79):

Udtræder: Ib Christensen

Nyt medlem: Alfred Hansen

Landbrugs- og fiskeriudv. (21/3 79):

Udtræder: Bent Olsen

Nyt medlem: Therkel Christensen

Udtræder: Therkel Christensen

Ny stedf.: Bent Olsen

Arbejdsmarkedsudvalget (21/3 79):

Udtræder: Holmberg

Ny stedf.: Ellemann-Jensen

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 22. marts, kl. 13.00.

Angående dagsordenen henviste formanden til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 16.37
